

NIEKERK (DE MARNE) – NEDERLANDS HERVORMDE KERK

Tussen 525 en 50 jaar v.C. werden de vruchtbare kwelders in dit gebied regelmatig overstroomd; waarschijnlijk is men in die tijd begonnen met de aanleg van wierden. Door de aanhoudende dreiging van de zee en de continue bewoning werden de wierden met het verstrijken der tijd steeds hoger. Op een van deze hoge wierden ligt het wit bepleisterde zaalkerkje van het dorp Niekerk; al van ver te zien. Het recht gesloten gebouw werd opgetrokken in de 13e eeuw en is, volgens de lisenen op de noordwand, drie traveeën lang. In 1628-'29 werden, in het kader van een grote verbouwing, de zuid- en westgevel afgebroken. Daarna werd de zuidgevel tot één meter onder de daklijst opnieuw opgemetseld met de gesloopte kloostermoppen. Voor de westgevel en de rest van de zuidgevel werden nieuwe, kleinere stenen gebruikt. De 120 cm dikke noord- en oostmuur stammen grotendeels uit de middeleeuwen. Bij de verbouwing zijn de beide lange zijden verlaagd en vermoedelijk is tegelijkertijd het huidige dak, uitgevoerd als steile eikenhouten sporenkap, aangebracht. De forse houten dakruiter op de westzijde is uit dezelfde periode. Op de met leien gedekte spits staat een windvaan met de leeuw van het geslacht Lewe. Zowel de noord- als de zuidmuur zijn voorzien van drie rondboogvensters met een houten roedeverdeling. Het rechthoekige portaal in de westgevel geeft tegenwoordig toegang tot kerk. Boven dit portaal werd een gedenksteen ingemetseld naar aanleiding van de verbouwing in 1629. De herstelwerkzaamheden in 1629 vonden plaats onder verantwoordelijkheid van Evert Lewe, collator van de kerk. Deze Lewe was aandeelhouder van de West-Indische Compagnie, die het jaar daarvoor een grote slag had geslagen met het kapen van de Zilvervloot. De herdenkingsteen boven het portaal vermeldt deze gebeurtenis.

In de top van de thans volledig gesloten oostgevel zit een drietal blinde nissen met inspringende rondbogen. Daaronder, verborgen onder de pleisterlaag, bevinden zich nog drie klimmende vensternissen. De kerk is volledig gepleisterd en voorzien van schijnvoegen.

Tijdens de verbouwing van 1629 werden de stenen gewelven gesloopt en vervangen door een zoldering van bakstenen op eikenhouten moer- en kinderbinten:

dit bijzondere vloertype betreft vloeren van bakstenen of plavuizen die rechtstreeks op houten ribben zijn opgelegd. De hart-op-hart maat van die ribben moet dus afgestemd zijn op de maat van de bakstenen. De bakstenen liggen rechtstreeks op de dwarsbalken en hebben vrijwel zonder uitzondering een lengte van ongeveer 30 cm. De naden tussen de stenen zijn gevuld met kalkspecie. Bijna altijd liggen de bakstenen op hun plat.

Deze zoldering is later aan het oog onttrokken door het aanbrengen van een houten plafond met geprofileerde lijsten. Het westelijke deel van de oude stenen zolder werd rond het midden van de vorige eeuw gesloopt om het orgel te kunnen plaatsen. Twee derde van deze fraaie balkenzolder met sleutelstukken (een langwerpige plat stuk hout, dat ter ondersteuning onder de kop van een balk is aangebracht) bleef gelukkig gespaard.

De preekstoel, tegen de oostelijke muur, stamt uit het eind van de 18e eeuw. Op de panelen van de zeszijdige kuip zijn smalle sierlijsten aangebracht. De onderste uitstulping van de kuip is versierd met gesneden bladwerk en een soort Andreaskruis. Aan de noordzijde van de preekstoel staat de herenbank van de familie Von Inn- und Kniphausen uit de 17e eeuw. Het gesneden opzetstuk is versierd met de wapens van dit geslacht en van de Lewe's. Een achttal grafzerken ligt in het middenpad en op het koor. De oudste zerk is van de 'eerzame' in 1564 overleden Hayo Wyrts.

Het huidige orgel werd in 1883 gemaakt door de Fa. Petrus van Oeckelen en Zonen en is sindsdien niet gewijzigd. De kas is geschilderd in eikenimitatie, aan de klavierzijde in essenimitatie. De opvallend grote adelaars en de decoratie van muziekinstrumenten op het orgel zijn zwart geverfd. Een 'neogotische' gietijzeren balustrade begrenst het orgel aan weerszijden. De orgelbalustrade rust op twee zwarte zuilen.